

Adri Duivesteijn:

Almere is ecologisch, sociaal en economisch duurzaam

In dit nummer onder meer:

- Stadsrand centraal → 2
- Leidse biodiversiteit → 3
- Water in de stad → 4
- 'Groen Goed' → 5
- Stadslandbouw → 6

“Eén van de belangrijkste uitgangspunten van structuurvisie ‘Almere 2.0’ is dat een stad gedifferentieerd moet zijn. Een stad waar je – je hele leven lang als je dat wilt – kunt wonen, studeren, werken. Almere is nu te eenzijdig; bestaat grotendeels uit laagbouw en de middenklasse is oververtegenwoordigd. Dat maakt de stad kwetsbaar. We hebben er dan ook nadrukkelijk voor gekozen extreem afwijkende woon- en werkmilieus aan de stad toe te voegen. Stedelijkheid in het westen, een landelijke ontwikkeling in het oosten. De grote contrasten maken Almere toekomstbestendig.”

Adri Duivesteijn is blij dat kabinet en Tweede Kamer de Concept Structuurvisie Almere 2.0 hebben omarmd. Dat betekent dat Almere de vijfde stad van Nederland wordt. Tot 2030 komen er 60.000 nieuwe woningen en 100.000 nieuwe banen bij. Daarom investeert het kabinet in bereikbaarheid, natuur, recreatie en onderwijs. “Voor Almere is natuur en recreatie net zo belangrijk als bereikbaarheid en onderwijs. Daarom gaan we de groenblauwe hoofdstructuur verder uitbreiden. De bossen van Pampushout en Almeerderhout krijgen nieuwe recreatiefuncties, worden gevarieerder en goed toegankelijk. Het Weerwater is straks het centrale stadspark met toegankelijke oevers, stranden en steigers. De aaneenschakeling van parken maakt het aantrekkelijk om een rondje te joggen, wandelen of fietsen.”

In Almere Oosterwold, één van de nieuwe gebiedsontwikkelingen, investeert Almere fors in het landschap. “Er komt een landschapspark waar waterberging en -zuivering plaatsvinden, energie wordt opgewekt en ruimte is voor recreatie en ondernemerschap. Oosterwold krijgt vorm langs de lijn van organische gebiedsontwikkeling; particuliere initiatieven met stadslandbouw, kleine buurtschappen en landelijke woon- en werkmilieus. En dan hebben we nog de kustontwikkeling langs de dijk, met buitendijkse landjes, stranden, oevers en eilanden. Het is uniek dat een stad, midden in de Randstad, nota bene, zo’n omgeving kan bieden.”

Blauw hart

Het rijk stelt geld beschikbaar voor het Oostvaarderswold: het nieuwe regionale landschap dat de Oostvaardersplassen en Horsterwold met elkaar verbindt. “Een mooi besluit”, volgens Duivesteijn. “Tegelijkertijd pakt het kabinet niet door met de ontwikkeling van het Markermeer en IJmeer. Er ligt een ambitieus plan waarmee het gebied een volwaardige tegenhanger van het Groene Hart kan worden. Een Blauw Hart, midden in de Randstad, met grote mogelijkheden op het gebied van natuur en recreatie. Het is teleurstellend dat het kabinet niet voldoende geld beschikbaar stelt om dit plan ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren.” De uitbreiding van Almere moet het dichtgroeien van het Groene Hart voorkomen. Maar hoe stelt Almere zelf de ruimtelijke kwaliteit veilig bij deze enorme bouwopgave? Duivesteijn: “Het belangrijkste is dat we de groenblauwe hoofdstructuur als cruciaal onderdeel van onze identiteit blijven zien. Die hoofd-

structuur wordt doorontwikkeld, het groen wordt beter verbonden met de groeiende stad en we investeren in grote landschappen. Vanuit de overtuiging dat mensen de stad maken, stimuleren we eigen initiatieven. Mooie voorbeelden zijn landgoed De Kemphaan in het Almeerderhout, het Natuurbelevingscentrum aan de Oostvaardersplassen en de Schaapskooi in het Vroegevogelbos. Het zijn ontmoetingsplekken, waar een fraaie verbinding tussen stad, architectuur en landschap ontstaat.” Wat raadt Duivesteijn gemeenten aan die niet zoveel rijkssteun krijgen voor hun groenambities? “Creatief zoeken naar samenwerkings- en financieringsmogelijkheden. Ook Almere zet daar op in. We koppelen nieuwe ontwikkelingen aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Zo daag je ondernemers en burgers uit om bij te dragen aan de ontwikkeling van het landschap. Daarnaast kun je allianties aangaan met partijen als Staatsbosbeheer, provinciale landschappen of het waterschap. Maar je kunt ook landschappen door bedrijven laten sponsoren, of andere, slimme vormen van beheer, bijvoorbeeld via stichtingen, VVE’s of recreatieschappen.”

Het grootste struikelblok is volgens Duivesteijn gebrek aan een goede visie. “Goede ruimtelijke ordening begint bij een krachtig, inhoudelijk en integraal plan waarin ook – vooral in een stad als Almere – de groenstructuur een rol van betekenis speelt. Een plan dat tot de verbeelding spreekt, dat mensen enthousiasmeert en tegelijkertijd realistisch is. Zo’n plan verkoopt zichzelf.”

De stadsrandzone centraal

Nederland is volop in ontwikkeling. Steden breiden uit, bedrijventerreinen zoeken nieuwe locaties; er is meer ruimte voor water nodig door de klimaatverandering en tegelijkertijd wil de bevolking ook nog ruimte voor ontspanning en kunnen genieten van het landschap. Voor al deze opgaven is ruimte nodig, die vaak wordt gevonden in de stadsrandzone, het overgangsgebied tussen stad en land.

Integrale aanpak cruciaal

David Hamers, onderzoeker bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), presenteert met het nieuwe PBL-rapport 'Verstedelijking in de stadsrandzone' een wetenschappelijke onderbouwing waarom juist de stadsrandzone aandacht verdient. De afgelopen decennia was er een grote ruimtelijke dynamiek in de stadsrandzone. Ook in de toekomst wordt daar een grote en diverse ruimtebehoefte verwacht. David Hamers benoemt vijf problemen in de stadsrandzone die aansluiten bij de opgaven die VROM ziet in dit gebied:

- Het vollopen van de resterende open ruimte in verstedelijkt gebied;
- Nivellering van het onderscheid tussen stad en land;
- Verrommeling;
- Conflicterende ruimtebehoeften;
- Verslechtering van de bereikbaarheid van recreatieve groengebieden.

De stadsrandzone kent zowel een forse kwantitatieve als kwalitatieve ruimtelijke opgave. Om hier op een goede manier invulling aan te geven is een integrale aanpak met regionaal maatwerk en regionale samenwerking cruciaal.

Amsterdams voedselstrategie

Zef Hemel, adjunct-directeur dRO bij de gemeente Amsterdam, neemt het publiek in zijn betoog 'op de rand van de vulkaan' mee in de modernistische ontwikkeling van de stad Amsterdam. De stedeling moest dicht bij de natuur wonen en tegelijkertijd worden voorzien van alle technische gemakken. Daarom creëerde Amsterdam veel groene lobben om veel stadsranden te hebben. De stadsrandzone vormde de intermediair tussen de geïndustrialiseerde voedselproductie en de bevrijde mens.

Maar ongelimiteerde infrastructuur leidde tot vele ontwikkelingen. Steden werden als een vulkaan, ze hebben ongeremd gespuwd, wat tot een aantasting van de stadsrandzones leidde. Het antwoord van de gemeente Amsterdam hierop is de regionale voedselstrategie. Stad en land weer dicht bij elkaar. Boeren moeten weer voor de stad gaan produceren. Het landelijk gebied als vulkaan.

Met deze kennis op zak diepten de congresdeelnemers in de middag de door Edward Stigter gepresenteerde opgaven voor de stadsrandzones in verschillende werksessies verder uit.

Foto: ministerie van VROM

Omdat de dynamiek juist in dit gebied erg groot is en ontwikkelingen vaak plaatsvinden zonder visie, is het tijd om hier meer aandacht aan te besteden. Vandaar dat het Ministerie van VROM op 11 november jl. het congres 'De stadsrandzone centraal' organiseerde. Ruim 150 professionals uit diverse vakgebieden kwamen bijeen in de Rijtuigenloods in Amersfoort.

Amersfoortse stadsranden

Wethouder Hans van Daalen van de gemeente Amersfoort heet iedereen van harte welkom in zijn stad. Amersfoort is de laatste jaren hard gegroeid, waardoor de druk op de stadsrandzones toeneemt. Lange tijd hebben stad en land met de rug naar elkaar toegegaan. De laatste jaren komt daar verandering in door het vaststellen van een Groenblauwe Structuur, waarin 27 uitvoeringsprojecten zijn opgesteld om verbindingen tussen binnen en buiten te leggen. Niet enkel fysieke verbindingen, maar ook verbindingen tussen partijen in de stad en in het buitengebied, zoals in het project 'stad zoekt boer'. De stadsrandzone kent diverse dilemma's: is het stad of platteland? En wie is er verantwoordelijk?

Van belang volgens de gemeente Amersfoort is dat ontwikkelingen plaatsvinden vanuit het landschap, grensoverschrijdend, met regie, heldere kaders en in samenwerking.

Opgaven voor de toekomst

De oproep van de gemeente Amersfoort sluit aan bij de opgaven die Edward Stigter, programmadirecteur Mooi Nederland bij het Ministerie van VROM, presenteert voor de stadsrandzone:

- Het landschap meer als uitgangspunt nemen en identiteit geven aan de stadsranden;
- Open ruimten binnen verstedelijkte gebieden zoveel mogelijk behouden;
- De recreatieve waarde van het landschap vergroten;
- Het landschap beter bereikbaar en toegankelijk maken;
- Versterken van de samenwerking tussen stad en land;
- Effectief en efficiënt beleid maken en uitvoeren.

Edward Stigter roept de deelnemers op om in de ruimtelijke ordening meer aandacht te besteden aan de stadsrandzone.

Leiden wil biodiversiteits- hoofdstad worden

Wethouder John Steegh: "De titel biodiversiteitshoofdstad bestaat nog niet officieel; die heb ik zelf verzonnen. Het geeft onze ambitie aan om nog meer groen- en natuurprojecten te starten en onze wapenfeiten nog meer onder de aandacht te brengen."

"Dankzij de universiteit heeft Leiden een uniek museum: Naturalis. Door de fusie met andere instellingen tot 'Nederlands Centrum voor Biodiversiteit' staat daar binnenkort de op vier na grootste collectie geprepareerde planten en dieren ter wereld. Een groene verbinding tussen Naturalis, de Hortus en het station wordt de kroon op het werk. Vooral omdat die aansluit op ons andere project: de groene singelrand."

Leiden besteedt de laatste 10 jaar veel aandacht aan de stadsnatuur. Volgens wethouder John Steegh van Milieu en Verkeer kan dat met simpele voorzieningen: geveltuintjes, vogelvides en ecologisch groenbeheer. "In november wonnen we de Stadsvogelprijs van de Vogelbescherming met onze stadsvogelcampagne. En samen met bewoners, buurgemeenten, bedrijven, scholen, woningbouw- en natuur verenigingen, hebben we een visie gemaakt op biodiversiteit in en om Leiden." Vanuit kleine, lokale initiatieven is inmiddels een groot netwerk aan projecten ontstaan en de betrokkenheid van de Leidenaars met stadsnatuur groeit nog steeds. Steegh: "Onlangs is het stadsnatuurmeetnet geopend, waar bewoners hun observaties kunnen melden. Die data gaan we vergelijken met landelijke metingen."

Ontploffing

Leiden is een van de dichtst bebouwde steden van Nederland. De historische binnenstad is de laatste eeuwen nauwelijks veranderd. In de 17e eeuw stroomde de stad vol met arbeiders voor de textielindustrie. Voor groen was geen ruimte. "Die kwam er pas na de ontploffing van het kruitschip in 1807 die meer dan 200 huizen verwoestte. Door de slechte economische situatie bleef de open plek onbebouwd en kwam er een park." Ook de ondergang van de textielindustrie schiep ruimte voor groen. Op de oude fabrieksterreinen aan de singel, liggen nu het Katoenpark, Ankerpark en Bleekerspark. Steegh: "Volgens de stadsenquête vindt 75% van de Leidenaars groen in de buurt belangrijk; nog belangrijker dan een parkeerplaats. En dat in een stad met zo weinig parkeerruimte!

Inmiddels weten we ook dat de gezondheid van mensen nauw samenhangt met de hoeveelheid groen in de buurt. Dat bleek ook uit het recente onderzoek 'Bio + divers = gezond' van onze GGD." Daarom trekt Leiden vier miljoen uit om de singelrand nog groener te maken. Door het aanleggen van ontbrekende groenverbindingen en nieuwe bruggen ontstaat er een doorgaande wandel- en fietsverbinding." Maar die vier miljoen is natuurlijk niet genoeg. Onze investering is een multiplier voor geld uit het GSB en ISV3. Uit het programma 'Groen en de stad' krijgen we enkele tonnen subsidie. Die besteden we vooral aan educatie en communicatie over groen."

Groen hoefijzer

In een historische binnenstad kun je moeilijk grote oppervlakten groen aanleggen. Daarom ligt in Leiden het accent op kwaliteit en verbindingen naar het groene buitengebied.

Steegh: "Bij het renoveren van schoolpleinen en het aanpassen van verkeerssituaties voegen we zoveel mogelijk groen toe dat ook vogels aantrekt. Ons bedrijfsleven is geïnteresseerd in het verfraaien van de openbare ruimte en graag bereid om het planten van bomen te sponsoren. Mede dankzij hun bijdrage heeft Leiden er volgend jaar 1000 bomen bij. Ook het groen op onze rotondes wordt gesponsord door hoveniersbedrijven." Leiden wil net als Amsterdam groene vingers van de stad naar het buitengebied creëren. "Binnenkort staat aan de zuidrand van de Leidse binnenstad in het door Zocher aangelegde stadspark een bord: 'Hier begint het Groene Hart'. Er komt een fiets- en voetgangerstunnel onder de A4 die polderpark Cronesteyn verbindt met het Groene Hart. Voor die tunnel stelt Leiden 300.000 euro beschikbaar. En we sluiten aan op de groene, hoefijzervormige zone rond het stedelijke gebied van Holland Rijnland. Volgens de regionale structuurvisie komt daar geen verdere bebouwing, en meer ruimte voor natuur en recreatie."

Hanneke Gijsbertse,
Kenniscentrum Recreatie

Wethouder John Steegh: Leiden besteedt veel aandacht aan stadsnatuur.

Waterrecreatie in de stad

Waterrecreatie in de stad heeft veel positieve effecten. Dat blijkt uit een rapport van Kenniscentrum Recreatie, Grontmij en Deltares dat eerder dit jaar verscheen. Deze effecten variëren van een aantrekkelijker stadsgezicht, het meeliften met waterberging tot het oplossen van recreatietekorten. Naast een groene stad wordt er nu ook hard gewerkt aan een blauwe stad!

Elk stadswater, of onderdelen daarvan, kan in principe een recreatie functie hebben. Vissen, roeien, erlangs lopen of fietsen, schaatsen in de winter en spelevaren en zwemmen in de zomer. In veel gemeenten wordt de potentie van water nog niet volledig benut; terwijl water, zeker in combinatie met groen, de leefbaarheid vergroot. Bovendien is waterrecreatie makkelijk in te passen in waterbergings- en groenontwikkelingsprojecten. Daarom is nu een initiatief gestart om waterrecreatie in de stad hoger op de gemeentelijke agenda te krijgen. De projectgroep hield in drie gemeenten een enthousiasmerende presentatie over trends en ontwikkelingen en aansprekende waterrecreatieprojecten. Zo dwingt de klimaatverandering steden de komende jaren

maatregelen te treffen om wateroverlast te voorkomen. Dat zal er toe leiden dat grachten worden opengelegd, kanalen uitgediept en stadsvijvers en waterpleinen worden aangelegd. Een mooie gelegenheid om het aanbod voor recreatie en toerisme in de stad te versterken. Water versterkt de stedelijke identiteit, maakt de stad leefbaarder en is makkelijk in te passen in bestaand en nieuw groen. Je kan er aan en op en soms zelfs in recreëren. Voor horeca is zicht op water een aantrekkelijke vestigingsfactor. Zo heeft stadswater ook economische voordelen. Aansprekende voorbeelden zijn het heropenen van grachten in Breda en de combinatie van water en wonen in Heerhugowaard. In Vinexwijk 'stad van de zon' in Heerhugo-

waard wordt ruimte meervoudig gebruikt door het combineren van wonen, recreëren en waterbeheer. De wijk heeft brede vaargeulen met veel groen er omheen. Het water is bovendien bereikbaar en van goede kwaliteit. In het nabijgelegen recreatiegebied 'het park van Luna' ligt een plas die wordt gevoed met regenwater en kwelwater. Gemeenten moeten door de klimaatverandering ook rekening houden met hittestress. De motie van Tweede Kamerlid Koppejan die pleit voor meer zwemwater in steden is daarvoor een mogelijke oplossing. Amsterdam speelt hier al op in met stadsstrand Blijburg aan Zee: een van de troeven van de nieuwe wijk IJburg. Blijburg aan Zee biedt de bewoners een ontmoetingsplek waar waterrecreatie, cultuur en natuur samengaan. Na afbouw van IJburg krijgt het stadsstrand een definitieve lokatie. Op andere stadsstranden, zoals in Rotterdam wordt niet gezwommen in het oppervlaktewater, maar is er op en om het strand veel horeca en vertier.

Knelpunten

Helaas ervaren veel gemeenten problemen bij het opzetten van waterrecreatieprojecten, zoals ontbrekende of beperkende regelgeving. Enthousiaste ondernemers kunnen hierdoor niet snel van start met hun plannen en haken af. Een pragmatische en innovatieve aanpak door de gemeente biedt dan een oplossing. Zo kan een activiteit eerst worden getoetst met een pilotproject of evenement. Ook werd duidelijk dat afstemming tussen de betrokken partijen soms moeilijk is. Om de gesignaleerde knelpunten op te lossen brengt de projectgroep een boekje uit met tips & trucs. Hierin lezen gemeenten hoe ze knelpunten in beleid, communicatie, financiering, kennisverwerving en waterkwaliteit kunnen voorkomen. Op het slotcongres van het programma 'Leven met Water' op 14 januari 2010 organiseert het Kenniscentrum Recreatie een workshop waarin de tips en trucs worden gedeeld en bediscussieerd met de aanwezigen. Het is erg waardevol om de ervaringen uit het project te toetsen aan de ervaringen van de mensen uit de praktijk.

Kans op een presentatie?

Ook uw gemeente maakt nog kans op een gratis presentatie. Gezien het enthousiasme van de eerder bezochte gemeenten, gaat het Kenniscentrum Recreatie nog eens 5 presentaties geven. Dus meld u snel aan bij f.jol@kenniscentrumrecreatie.nl.

Foto: Kenniscentrum Recreatie

Michiel G.J. Smit, freelance journalist en redacteur

'Groen Goed' voor beleidsmakers

Wat is 'goed groen' en hoe maak je dat als gemeente? Een complexe vraag waar je op veel manieren tegenaan kunt kijken. Een projectgroep van de Vereniging Stadswerk Nederland ging op zoek naar kwaliteitsnormen voor openbaar groen. Het sluitstuk van deze kennisarbeid is de publicatie 'Groen Goed, Handreiking kwaliteit openbaar groen'

Met deze set van waarden en objecten heeft de projectgroep een keuze gemaakt uit de veelheid aan studies die al gedaan zijn en lijsten die al zijn opgesteld. De keuze is ingegeven door verdiensten en tekortkomingen te signaleren en hier de beste combinatie uit te destilleren. De diverse invalshoeken hierbij worden in de handreiking uitgediept in een tiental stevige essays uit de academie-

Foto: Lex Broere

Het voormalige stadsnomadendorp Hedonia in Amsterdam: groene kwaliteit is geen absoluut begrip

De projectgroep bewandelde geen onbetreden paden. In het verleden zijn talrijke pogingen ondernomen om groene kwaliteit, en meer in het algemeen ruimtelijke kwaliteit, te beschrijven en te operationaliseren. Koploper was het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) van de gemeente Amsterdam uit 1934 dat normen stelt voor de gewenste hoeveelheid en toegankelijkheid van openbaar groen. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw circuleert er een norm van 75m² groen per inwoner.

De 75m² norm is niet goed onderbouwd, kwantitatief van aard en generiek. Iedereen die gemeentelijk groenbeleid vormgeeft, weet echter dat de werkelijkheid een stuk genuanceerder is. Met name in de grote steden vormen soms buurtparken van slechts enkele hectaren een onmisbare schakel in de stedelijke groenbehoefte. Anderzijds zijn er recreatiegebieden met een zeer lage gebruiksinten-

siteit. Daar komt nog eens bij dat de waarde van groen vanuit verschillende invalshoeken kan worden bekeken.

Daarom kiest de projectgroep voor een onderverdeling van kwaliteit in zeven waarden:

- Natuurwaarde
- Recreatieve waarde
- Ruimtelijke of structurele waarde
- Milieutechnische waarde
- Belevingswaarde
- Cultuurhistorische waarde
- Flexibiliteitswaarde (als metacriterium)

Kwaliteitsmeetlat

Om tot een kwaliteitsmeetlat te komen, moeten concrete objecten gescoord worden op de hierboven beschreven waarden. Voor de lijst met objecten heeft de projectgroep de zogeheten INTEGRO-systematiek van Oosterbaan en Bervaes (Alterra 2002) gebruikt. Zij onderscheiden 32 objecten of beheereenheden.

mische wereld. Daarmee is de mogelijkheid geschapen om een kwaliteitsmeetlat te maken die gemeentelijke beleidsmakers in staat stelt om tot beter doordachte en meer transparante afwegingen te komen in het groenbeleid.

Het lijkt echter geen twijfel dat ook deze set van waarden en objecten geen perfecte overeenkomst vertoont met de werkelijke situatie, die bovendien met de tijd verandert. Het is daarom niet te beschouwen als een statische maar als een dynamische set. Naarmate de inzichten zich verfijnen of de werkelijkheid verandert, kan er aanleiding zijn tot bijstellingen.

De publicatie 'Groen Goed' wordt op het Stadswerk jaarcongres op 21 januari 2010 gepresenteerd en is te bestellen via www.sdu.nl/service

Stad en boer steeds dichterbij elkaar

Genieten van een groene omgeving kan goed samengaan met aandacht voor gezond, lekker en verantwoord voedsel. Het Kenniscentrum Recreatie organiseerde begin november een werkbezoek Almere en Amsterdam over hoe voedsel en groen een plek krijgen in beleid en praktijk.

Almere maakt tot 2030 een 'schaalsprong', die leidt tot een verdubbeling van het aantal inwoners naar 350.000 in 2030. Volgens Alex van Oost van het Duurzaamheids-Lab hanteert de stad de Almere Principles gebaseerd op de Cradle to Cradle theorie. Deze principes zijn ontwikkeld om de groei van Almere op een duurzame manier te laten plaatsvinden. In de nieuwe wijk Oosterwold krijgt stadslandbouw een belangrijke plek. De gemeente heeft als ambitie om tien procent van de voedselbehoefte van de inwoners van Almere lokaal te produceren. Stadslandbouw wordt gecombineerd met recreatie, zorg, educatie en groenbeheer. "Op dit moment is er nog sprake van een harde scheiding tussen stad en platteland. Wij kiezen voor verbinding via stadslandbouw."

Stadsboerderij Almere

Tineke van den Berg begon met haar man in 1996 een biologische boerderij vlakbij de stad Almere. Destijds lag de stad op drie kilometer afstand. Nu staan de huizen aan de overkant van de weg. Over 10 jaar is de stadsboerderij volledig ingebouwd en vormt dan met het omliggende landgoed de Kempaans het groene hart van Almere. Stadsbewoners nemen vaak een kijkje op het boerenerf, maken een praatje of kopen er vlees. "Direct contact met de consument is goed voor feedback, enthousiasme en betrokkenheid van de stadsbewoner." Daarnaast komen er regelmatig schoolklassen voor de populaire oogst-, boerderij- en koeienlessen. Volgens Van den Berg is er een sterke wederkerigheid tussen stad en boerderij. De gemeente Al-

mere stelt akkergronden beschikbaar aan de stadsboerderij en de boer beheert die op een milieuvriendelijke en duurzame manier. Toch moet Van den Berg de gemeente Almere regelmatig aan het jasje trekken. "De afdeling Planning en Ontwerp kent ons nog niet en we moeten blijven vechten voor ruimte."

Proeftuin Amsterdam

Geert Timmermans van Proeftuin Amsterdam vertelt hoe dit initiatief vier jaar geleden startte. Het doel is voedsel in Amsterdam gezonder, duurzamer en veiliger maken; gezonde eetgewoonten bevorderen; lokale voedselproductie en -afzet stimuleren en de relatie tussen stad en landelijk gebied versterken. Proeftuin Amsterdam beslaat de metropoolregio Amsterdam. "Naast de steden Amsterdam en Zaanstad omvat die ook het omringende landschap. De voedselsector zorgt in sommige delen van deze regio voor 12% van de werkgelegenheid. "Proeftuin Amsterdam wil bestaande, goede initiatieven van boeren, burgers, bedrijven, gemeentelijke- en maatschappelijke organisaties stimuleren, maar vooral ook bundelen en opschalen. Een praktijkvoorbeeld is moestuin Klarenbeek. Drie jaar geleden kochten zorginstelling Cordaan en woningcorporatie de Key samen boerderij Klarenbeek aan de Amstel. Op de boerderij werken cliënten van Cordaan als dagbesteding. Zij startten in juni 2009 met het aanleggen van een moestuin, waar ze nu ook een aantal dagen in de week in werken. In Amstelland wandelen en fietsen veel Amsterdammers. Cordaan wil om die reden een theetuin beginnen.

Melkveebedrijf Boerderij Polderzicht ligt in een aantrekkelijk groen en open agrarisch gebied: polder de Ronde Hoep. Eigenaren Gerard en Annemiek Korrel vertellen over de verbrede activiteiten op de boerderij: boerengolf, picknicken, schilderen, kinderfeestje en boerderijeducatie. "Je moet het als boer vooral leuk vinden om dit soort activiteiten te organiseren. Veel boeren houden ervan om op zich zelf te werken. Mensen ontvangen en kinderen les geven, is iets heel anders". Een cursus kan de stap naar educatie makkelijker maken. Inmiddels zijn er 20 gecertificeerde educatieve boerderijen in Nederland en ruim 250 boeren zijn bezig het certificaat te behalen.

Tot slot

In Almere en Amsterdam wordt de verbinding tussen voedsel en de stad succesvol gelegd. Stad en boer hebben elkaar nodig en versterken elkaar. Daarom moeten landbouw en voedsel ook in de toekomst op de stedelijke beleidsagenda blijven staan.

Tineke van den Berg ontvangt de deelnemers aan het werkbezoek op stadsboerderij Almere

Gemeenteraadsverkiezingen en groen

De Groene Stad en Groenforum Nederland informeren alle grote, lokale politieke partijen over het multifunctionele belang van het groen. Vanaf oktober tot de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2010 krijgen zij elke maand een nieuwsbrief over de meerwaarde van groen. Ook ontvingen zij de factsheet 'Groen máákt de stad, Feiten en cijfers over groen in en rondom steden'. De Groene Stad en Groenforum Nederland attenderen de politieke partijen er op dat groen van wezenlijk belang kan zijn voor de stembusgang. Want de burger hecht waarde aan een groene omgeving waarin hij onder meer kan sporten en waar zijn kinderen kunnen spelen. De burger wordt de komende maanden geïnformeerd door artikelen in huis-aan-huis bladen. Meer informatie op www.degroenestad.nl.

Vlaardingen groenste stad

Vlaardingen en Helenaveen (gemeente Deurne) zijn gekozen tot de Groenste Stad en Dorp van Nederland 2009. Zij wonnen Goud in de nationale groencompetitie Entente Florale 2009. Vlaardingen kreeg een 8,6 als rapportcijfer en werd genoemd om haar ambitie en visie op het gebied van groen en openbare ruimte, binnen en buiten de bebouwde kom. In september won Arnhem, -de groenste stad van Nederland 2008 - de Europese groencompetitie voor steden. Het Zeeuwse Sluis kreeg toen zilver in de categorie Dorpen.

Parknatuur.nl wint natuurprijs

De Nationaal Groenfonds Natuurprijs 2009 is op 26 november voor de derde keer uitgereikt tijdens de Kennisdag 'Samen voor Natuur'. Winnaar is dit jaar Parknatuur.nl. De jury koos dit project uit ruim 150 inzendingen. Parknatuur.nl uit Utrecht is een huis-aan-huis nieuwsbrief waarmee bezoekers en omwonenden van stadsparken hun belevenissen in het park en kennis over de natuur delen. Sinds begin 2009 verschijnt Parknatuur.nl rond het Utrechtse Park Transwijk.

'De Bomenplanner'

De Bomenstichting heeft in samenwerking met De Groene Stad, en Bouwend Nederland het boek De Bomenplanner uitgebracht. De Bomenplanner laat zien welke meerwaarde bestaande bomen hebben voor een bouwplan en welke mogelijkheden er zijn om nieuwe bomen in de planning mee te nemen. Samenhang tussen groen en rood vergt een zorgvuldige planning. De Bomenplanner laat bomen vanaf het begin meelopen in de ontwikkeling van het ontwerp. In iedere volgende fase van het bouwplan wordt ook het groenplan nader ingevuld. De bomenplanner is te bestellen op www.pph.nl

Aantrekkelijke stad

Aan de aantrekkelijkste woonsteden van Nederland gaat niet alleen de bevolkingskrimp voorbij, ze doen het ook economisch beter. Dat concludeert Gerard Marlet in zijn proefschrift 'De aantrekkelijke stad'. Steden die een gunstige ligging, ten opzichte van grote concentraties werk én natuur, combineren met een gevarieerd aanbod aan stedelijke voorzieningen, zoals theaters, blijken de grootste aantrekkingskracht te hebben op verhuizende huishoudens, zo blijkt uit Marlets

Ecologische verbindingszone Waterland-Vechtstreek

De provincie Noord-Holland reserveert € 1,2 miljoen voor de ecologische verbindingszone Bovendiep bij Amsterdam. Deze verbindingszone kan de natuur versterken en de recreatiemogelijkheden vergroten. Het gebied is een ontbrekende schakel in de ecologische verbinding tussen Waterland en de Vechtstreek. De provincie wil dat Bovendiep ook onderdeel uit gaat maken van de Natuurboulevard IJmeer tussen Amsterdam en Muiden.

onderzoek. Amsterdam, Haarlem, Utrecht, Groningen en Maastricht hebben de hoogste attractiewaarde. Veel 'nieuwe steden', zoals Spijkenisse, hebben hun inwoners het minst te bieden. Marlet ontwikkelde een index om de aantrekkelijkheid van steden te meten. Beleidsmakers kunnen met deze index berekenen wat hun stad aan (toekomstige) inwoners te bieden heeft en waar zij in zouden moeten investeren. 'De aantrekkelijke stad' wordt uitgegeven door VOC Uitgevers in Nijmegen, ISBN-nummer 978-90-79812-04-2.

Foto: dutchamsterdam.nl

Subsidie voor Blauwe Verbinding

De 'Blauwe Verbinding' heeft € 630.000 gewonnen uit de subsidiepot van innovatie-regeling Mooi Nederland van het ministerie van VROM. Door dit initiatief van de gemeente Rotterdam en waterschap Hollandse Delta krijgt het Rotterdamse Zuiderpark een permanente waterverbinding met de Oude Maas. De Blauwe Verbinding biedt kansen voor de waterrecreatie en verbetert de waterkwaliteit in Rotterdam-Zuid. De jury vond de multifunctionele invulling van het project en de samenwerking tussen acht regionale partijen een goed voorbeeld van een Mooi Nederland project. Andere winnaars zijn: Stadstuin Emma's hof in Den Haag; Park 21 in Haarlemmermeer en een extra stukje Tropen in het Amsterdamse Oosterpark.

Foto: Jeroen Kransen

48 miljoen voor Westflank Haarlemmermeer

Het kabinet stelt 48 miljoen euro beschikbaar voor de Westflank Haarlemmermeer. In dit gebied worden verschillende

rijksdoelen gerealiseerd: 10.000 nieuwe woningen, duurzaam waterbeheer, een forse groen- en recreatieopgave en aansluiting op een netwerk voor hoogwaardig openbaar vervoer. Daarmee wordt het internationale vestigingsklimaat versterkt. In dit Randstad Urgent project gaan recreatie, landschap, woningbouw en waterberging hand in hand. De rijksbijdrage is vooral bestemd voor groene en blauwe functies. Met name een - in dit deel van de Randstad broodnodig - recreatiegebied van 900 hectare. Westflank Haarlemmermeer is een van de 23 projecten die een Nota Ruimte-bijdrage kregen.

3,8 miljoen extra voor groene krachtwijken

Krachtwijken in Alkmaar, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Groningen krijgen extra geld voor groen in de wijk. Minister Verburg ondertekende daarvoor op 7 december jl. 5 groenconvenanten met de betreffende gemeenten. In totaal maakt minister Verburg € 3,8 miljoen vrij voor meer groen in krachtwijken in de periode 2010 - 2012. Eindhoven, Den Haag en Groningen krijgen voor deze periode ieder € 975.000. Deventer en Alkmaar € 430.000. Elke wijk heeft haar eigen concrete plannen. De andere krachtwijken kregen begin 2009 al € 7,8 miljoen.

Vijf goede groene ideeën

Vijf ideeën van burgers 'met groene harten' krijgen hulp bij de uitwerking van minister Verburg van LNV. De minister ondersteunt de initiatieven op maat met geld of advies en ondersteuning van LNV-ambtenaren, het LNV-netwerk of onderzoeks- en kennisinstituten. De vijf goede groene ideeën zijn onder andere afkomstig van Limburgse Scouts, historische werkgroep Enschede en Dorpsbelang Wirdum. De ervaringen met de projecten worden ook gebruikt bij verdere beleidsvorming. In 2010 volgen nog vijf andere initiatieven. Het kabinet wil dat in 2020 de helft van de Nederlanders actief is in en rond het landschap, zoals is aangekondigd in de Agenda Landschap.

Contact & Colofon

Deze nieuwsbrief over het programma Groen en de Stad verschijnt 4x per jaar.

ISSN 1878-1772

In het programma Groen en de Stad werkt het ministerie van LNV samen met VROM, WWI, steden, provincies en maatschappelijke partners. Doel is te stimuleren dat overheden, bedrijven en maatschappelijke partners samen werk maken van groen. Dat gebeurt onder meer via voorbeeldprojecten, leer-werkateliers, bijeenkomsten en een actief kennisnetwerk. Kijk voor meer informatie op www.groenendestad.nl, of mail Sandra Greeuw, projectcoördinator Groen en de Stad : s.c.h.greeuw@minlnv.nl.

Redactie:

Emile Bruls en

Hanneke Gijsbertse

(Kenniscentrum Recreatie)

Harm Blanken (Novio Consult)

Sandra Greeuw (LNV Directie Natuur,

Landschap en Platteland)

Debbie Nuijten (VROM)

Matthijs Philippa

(LNV Regionale Zaken Zuid)

Peter Visschedijk (Alterra)

Vormgeving: Joaquim Gonçalves

Druk: Grafia drukkerij

Adreswijzigingen, nieuwe aanmeldingen en extra exemplaren:

Bij het Kenniscentrum Recreatie kunt u zich opgeven voor toezending van deze gratis nieuwsbrief en kosteloos extra exemplaren bestellen.

Kenniscentrum Recreatie

Raamweg 19

2596 HL Den Haag

070 3124970

h.gijsbertse@kicrecreatie.nl

U kunt de nieuwsbrief ook digitaal inzien op www.kenniscentrumrecreatie.nl en www.groenendestad.nl

Voor meer informatie en relevante websites:

www.groenendestad.nl